

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

34 de Tribunisplebis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

diſtorum proxime regum & aliorum, emere, contrahere, vel v-
xorem ducere, vel beneficium eccleſiaſticum aſſequi, ſine licen-
tia principis, pro ſe vel ſuis habere vel impetrare, exemplo admi-
niſtrantium prouincias Romanorum vel officia prouincialia, nō
mutuo accipere ſupra 20. libras, vide ſup. ca. 32. in fine leges ſimiles
14 *Reſtorum prouinciarum Romanorum.* ¶ Erantque ꝑ conuentus il-
lorum iuridici, non ſtati, vt nunc, ſed ꝑ Toparchiā in locis præ-
ſtantioribus indiſti, vocabant *Aſſiſes*, id eſt, *ſeſſiones*: vnde *Sie-
ges*. Quare & exemplo Romanorum Magiſtratum ex conſtitu-
tione Caroli 6. poſt depoſitam adminiſtrationem Senarchiæ &
iudicaturæ, ꝑ quinquaginta dies in Senarchia tenebantur reſi-
dere, vt iuri ſtarent, & reſponderent coram ſucceſſoribus, libel-
lis, petitiōibus, conqueſtionibus aduerſus illos propoſitis, ſum-
15 marie & de plano iudicandis. ¶ Ceterum, ꝑ quemadmodum
cognitionis Senarchorum, curiæ ſupremæ examini appellatiōnis
cauſa ſubiiciuntur: ſic & iudices quidam ordinarii ſunt, a quibus
prouocatio ad Senarchiam deſertur. Et nouit quilibet Senarchia
16 ſuos ſibi hac de cauſa fines. ¶ Sunt & cum his in quibusdam ci-
uitatibus vicarii, quos *Viguerios* Tholoſæ & alibi dicimus, quo-
rum iuridiſdictio aliquando ſupreſſa reuixit. *V*guerius in quibusdā
cum De curionibus & Senechallo concurrit, *I*udex tamen ordi-
narius eſt, minimarumque cauſarum & minorum criminum. *V*-
t ridicle lapſi ſint, qui putant *V*guerios dici, quaſi *Vergobretos*.
Erat enim *Vergobretus* maior & regiæ propemodum auctorita-
tis apud *Heduos*, auctore *Iulio Cæſare*, a quo maxime diſtat *V*-
guerius. *A*rbitor autem, quantum ſiſ dilatat philaterias *V*gue-
rii, *V*guerios dictos eſſe, vel a nomine compoſito *V*ices geren-
tis, vt dicimus idiomate communi *V*ſchancelier, *V*roy, *V*gerand.
pro *V*icecancellario, pro *V*icario regis, & pro *V*ices gerente alicuius,
& *V*iguerium pro vicario accipiendum *Senechalli*, ſic me-
monet conſtitutio *Philippi* 4. dicti *Puleri*, anni 1302. dum ait, *V*-
olumus in ſuper & ordinamus, quod nullus *Senechalus*, *Baſilius*, aut
Iudex quicumque, habeat prepoſitum, *V*iguerium, ſeu *Iudicem*, qui
idem conſanguinitatis aſſinitatis vel naturæ vinculo teneatur, ne per-
ſona prædictæ in cauſis, que ad ipſos ꝑ appellatiōnes ꝑuenire debe-
ant, minus fideliter iudicet. *A*licubi iſti *V*guerii ſe dicunt exornatos
cuſtodia arcium, vnde arcium loci dicuntur cuſtodes, *Caſtellani*, & ſig-
gilli interdū. & *Præpoſiti* *Preuoſti*. Et *I*udicio iuridiſdictio illorum ſe-
cundum deſinitā a *Regibus* vel *Senechalli* naturā diſtinguenda
eſt. *C*ognoscunt vt plerumque de tutelis non nobilibus, de ſuſpe-
ctis tutoribus & curatoribus, de annonæ proſtigatione, de abuſi-
bus cauionum, hoſpitiū, piſtorum lanionum, pharmacopola-
rum, propolarum, & negotiatorum intra urbem ſeu ſuam iuridiſ-
dictionem, de pactionibus & obligationibus ſub ſigilli certi rigore
tranſactis, de aliis quoque criminibus iniuriarum, inuafionum,
niſi vel contraria prohibeat iuridiſdictio vel coſuetudo, que in po-
teſtate forenſi conſideranda alios monui, ne tranſgrediantur ter-
minos quoſque patres & maiores eorum poſuerunt & obſeruarunt.
Sunt & nouiſſimis temporibus *Senarchis* additi ſub præfecti pa-
ludati, quos vocant *Lieutenans de Seneschaux de robe courte*, alicubi,
& qui latronum graſſantium prehentiones & iudicia exſe-
quentur: quales præpoſiti *Mareſchalchorum* vel *Sab* præfecti
fuerant, ſed dicti nomine *Viceſeneſchalchorum* *Viceſeneſchaux*,
17 proprie *Lattuoculatores*. ¶ Sic ꝑ enim variatio temporum mu-
tauit nomina rerum, auxit & minuit iuridiſdictiones *Præfectorum*
ex nutu & arbitrio *Regis* ꝑ neceſſitate prouincialium. Et ita etiam
Præfecti prouinciarum locis facti ꝑ perpetui *Senarchi*, & iudices
quoque illorum togati aucti, & perpetuæ *Curia* ſeu concilia,
eaque ſtata, & iudicum officia cum titulo a principe conceſſa
illis, qui pro *Senarchis* ipſis iudicarent ſportulaſque recipere, ma-
nū armata *Senarchis* conceſſa. *A*dditæ etiam prærogatiuæ iſtis
conſiliis, iuridiſdictiones rerum omnium ciuiliū, exceptis domi-
nialibus principis de aquis & nemoribus eiſdem ſtatuenti diſ-
ſiniuie, ſine prouocatione 250. librarum *Taronenſium*: & quin-
gentarum, quarum executionem non obſtante prouocatione,
ſine præiudicio tamen illius, poſſent proſequi, vt haberetur in con-
ſtitutione *Henrici* II. menſis *Marci* 15. 11. vbi de origine illorum.
18 ¶ Fuit ꝑ aliquādo & ſumma iuridiſdictionis ampliata, cum primum
nouus *Magiſtratus* creatus eſt, dictus *Præſes* præſidialis: nemp-
Magiſtratus in eo conſilio *Toparchico*, primus, qui præſideret
præſidibus ſue iudicibus introductis: non quidem prouinciæ,
hoc enim falſiſſimum eſt, & temere præſidis prouinciæ nomen
& putarunt quidam ſibi arrogari hoc facti prætextu. Neque *Rex*
eos nominat *Præſides* prouinciæ, ſed *Præſides* præſidiales nam e-
nim præſidiales ſcilicet iudices & conſiliarii dicuntur, & dice-

bantur olim qui præſidebant ceteris *Seneſchalliæ* ſedibus. Nam
ſere ſingulæ *Seneſchalliæ* habent duas vel plures euſdem *Senar-*
chi in diuerſis locis claſſes, ſed vna fuit electa præ & ante alias ſe-
des, que alis præſit, appellatiōnes aliarum terminando: vnde qui
in illa ſede, que præcipua inter alias eſt, conſtituntur, iudices præ-
ſidiales dicti ſunt, & in quantum de appellatiōibus iudicant ſe-
dium inferiorum. Et iidem quoque dicti ordinarii, in quantum
de ſibi ſubditis & ſuæ iuridiſdictioni, in prima actione extra cauſam
edicti quo prouocatio interdicitur, iudicant. Quare iidem iudices,
& ordinarii in cauſis extra edictum, & præſidiales & ſuperio-
res dicuntur in cauſis edicto permiſſis hinc iuridiſdictionem. Et ꝑ
inde præſes præſidialis ſtatuitur inibi, nō vt prouinciæ præſideat,
nam nec præſidiales ipſi iudices, neque *Seneſchalli* ipſi, prouin-
ciam habent, ſed partē prouinciæ ſeu diæceſim: at potius vt præ-
ſidialibus præſit, & abſente *Seneſchallo* præſiciat in curia ſibi
commiſſa, vt præbe & ex iure omnia a iudicibus geratur. Præce-
dit hunc honore, veluti ſuum vicarium, ipſe *Senarchus*: præſes
vero prouinciæ *Romanorum* nullam ſuperiorem habebat in ſua
prouincia, & primus erat poſt principem. Præſidere autem & iu-
dici maiori hunc oportere, ſatis nomen & officium indicat, quam-
uis viderim hac de re controuerſias. Sed hæc iſtæ ſine affectu
eſt ſententia. Neque etiam æquam eſt, vt quæ caput conſtituit
conſilii, membrum quod ſubiicitur ſequatur: quamuis repugnet
miſera *Magiſtratum* quorundam iſtius ſeculi ambitio. Itaque au-
cta curia n. uo *Magiſtratu*, & quodammodo *Senarcho* togato,
iuridiſdictio præſidialis creuit, in his que reſert *Rebuffus* in primo
tomo conſtitutiōis *regiarum*, tit. 12. artic. 11. *V*eritatem enim
poſtea, quia imminuta maxime videbatur *Senarchum* inde aucto-
ritas, ad ſuam rediit originem, ex edicto *Caroli* 9. *M*olinenſibus
habito, 1566. art. 15. & *Parifiis* menſe *Marci* 1568. Et fuerunt qui
exiſtimarunt hoc munus, hancque nimiam iuridiſdictionem ſuper-
fluam, vbi parlamentorum tot, nempe ſeptem, adiunt ſupremæ
curiæ: cum *Magiſtratum* multiplicatio videatur litigandi occa-
ſio, vt aiunt. *V*ix enim poſſunt aſſueſcere gratiæ *Senarchie* qui
in ordinariis & primis actionibus coguntur pragmaticis & vili-
oribus negotiis conſeſcere. *E*go tamen in his non immorabor:
audiuit namque in comitiis *Aurelianenſibus* & *Bleſenſibus*, & a-
libi ſubditorum hac de re libellos princeps ſtatueret, vt opinor quod
e *Republ.* & ad ſalutem populi ſibi a *Deo* commiſſi videbitur,
patereque ærari, quod tot ſalaris geminatorum officiorum pe-
ne exhauritur. *S*cit enim melius paucis bonis *Republice* regi,
quam pluribus malis, quorum forſan maior pars potius proprio
luero quam *Reipubl.* ſaluti ſtudet. *I*ntelligit namque forſa ita
ſancite vt iuſtitia & *Dei* ſedem tractari oportere: vt non præda pe-
tenda ſit inde, vnde prædatores & latrones ſupplicium debitum
maleficiis accepturi ſunt. Sed hæc hæcenus de *Magiſtratib.* prou-
incialibus *Gallicis* dicta ſunt. *O*mitto plura de *Ducibus*, *Mar-*
chionibus, *Comitibus*, *Baronibus*, *Caſtellanis*, & aliis iuridicis
dominis locorum: quod tam de illis dixerimus in ſeudiſ, lib. 6.
*S*ynagm. huius cap. 7. 8. 9. 10. 11. *R*edeamus ad *Romanos* *Magi-*
ſtratus ordinarios vrbicos.

De Tribunis plebis.

C A P. 34.

- 1 *Tribunus* & *tributum*, & *tribus* vnde dicta: *Tribunorum*q. va-
ria ſpecies.
  - 2 *Tribuni* plebis qui, officium, & origo. Item & poteſtas. num. 6.
& 7.
  - 3 *Tribuni* plebis primum creati qui, & quot: a quo, & qui crearen-
tur. nu. 4.
  - 5 *De* *tribunorum* poteſtate. & vt eſſent inuolubiles. lex.
  - 8 *Populi* *Romani* varia & mutabilis, inconfanſus, mens in regi-
mine *Republ.*
  - 9 *Prohibitio* vniſ ex *Tribunis* aliorum voluntates reuinebat.
  - 10 *Tribunitia* poteſtas tranſlata in principem.
- ¶ *N*er ꝑ eos qui maxima vtebantur in populo poteſtate, *Tribu-*
niplebis fuerunt. *Tribuni* a *tribubus* dicti ſunt, primum enim
Romulus cum populum ordinaret, eum in tres partes diuiſit,
quas *tribus* dixit: qui vero his præfecti ſunt, *tribunos*, *Dio* *Halic.*
in 2. *Plutar.* in *Romulo*. *P*ecuniam quoque a *tribubus* exactam,
tributum inde dixerunt: pecuniam videlicet a populo ita pera-
tam, & que tributim a ſingulis ꝑ portione ex gebatur vel aſſi-
gnata erat: eaque & ad *tributum* dictum. *A*b eo quoque quibus
attributa erat pecunia vt militi redderent, *Tribuni* ærarij, *Varro*
4. de *ling. Latina*. *F*uerunt & a *tribuendo* plures dicti *Tribuni*,

Q 999

qui alterius considerationis sunt, quam Tribuni plebis. Sunt Tribuni Celerum, Tribuni militum. Et omnes qui iura dicebant inclinante Imperio, Tribuni per abusum dicebantur: vt & Prætoriani milites Romæ, suum Tribunalia habuerunt. Fuerunt Tribuni de curionum in municipiis Romanis: armaturarum, cubi- culi Augustalis, stabuli, apud Spartianum, Herodianum, Capitolinum, Lampridium. Quorum tamē stante Imperio in statu pri- sco non meminerunt Lilius, Appianus, Tacitus, Casar, Patercul- us, vt docet Wolfgangus Lazius, lib. 2. *commenta. de Republ. c. 10.* Neque de Tribuno voluptatum, qui moderaretur spectacula, de quo scribit Cassiodorus, libro septimo Variar. ¶ Et hæc pos- sent parum in historia versato offendere tenebras: quas vt vno verbo discutiam, dico nos loqui de Tribuno plebis, non populi, nec de aliis qui habent aliam notæ particularem distinctionem. Plebis autem Tribuni erant illi, quibus plebs commissa nomi- nationem erat, eiusque defensio, contra Patrum, Consulium, Patri- torum, & aliorum Magistratus, iniurias & oppressiones. Initium Tribunorum fuit ex eadem causa. Cum enim transfactum fuisset bellum Volscorum, Equorum, & Sabinorum, & Plebs a Patribus peteret remissionem debitorum, & nexuum contractuum, vt sæpe polliciti erant Patres, neque obdixissent, putaretque se illud, secessione fecit in montem sacrum, urbem solam relinquens, anno decimo septimo post fugam Tarquiniorum, neque prius cum Patribus compositum est negotium, quam illi permissa est electio potestatis & Magistratus plebei.

¶ Et proinde tunc Tribunos Plebs comitiis curiatis creauit, L. Iunium Brutum, & C. Sicinium Bellutum, quos antea duces habuerat: & cum iis C. & P. Licinius, & Sp. Icilius Rugam, hos quinque primum creatos numerat Diodorus Siculus, in 6. de ho- rum origine & potestate etiam in l. 2. §. *hisdem temporibus de origi- ne. Fenestell. lib. de Magistrat. cap. 10. Lin. in 2. D. Augustin. lib. 2. de ciuit. Dei, ca. 18.* Scio tamen hic & Ciceronem in Bruto, Liliuum & alios controuertere de causa secessionis, & de numero Tribunorum plebis primo creatorum. Scio & Fenestellam tandem dixisse, decem Tribunis in Plebem fuisse iurisdictionem Sed pugnas conuideo quæ parum ad iuris ciuili interpretationem con- ducunt. ¶ Ceterum quia Plebeius iste Magistratus erat, §. *hisdem temporibus l. 2. de orig. iur. §. plebiscitum, de iur. ap. Iustinia.* qui magis sibi fauere videbatur a Plebe comitiis curiatis creaba- tur, secundum formulam comitorum cōlaetam, qua primi creati potestatem Tribunitiam acceperant, ad quartum Iduum De- cembrium: sic enim postea formula illa eodem tempore in euan- di Magistratum illam, seruata, vt ait Dionysius Halicarnassæus, in 6. ¶ Lexque tum primum de potestate sacrosancta lata est, cuius verba refert hæc fuisse, *Tribunum iniuriam nemo ut unum e*

uulgo, quicquam facere cogito: nec verberato, nec alium verberare iubeto. Si quis contra fecerit, sacer esto: & bona eius Cereri dicata sumo: & qui eum occiderit, purus a cæde esto. Quæ lege omnes ciues ada- xi fuerant iurate per sacra omnia, se viatos in sempiternum, & ipsos & posteros, additaque imprecatio: ita vt eius confirmato- res supercos ac inferos haberent propitios: transgressores vero, iratos utrosque, vt obligati grauissimo scelere.

¶ Huius t̄ auctoritatis Tribunitiæ dari sunt adiura iudicandi causa, ædiles, vt idem ait. Ipsi Tribuni pleb. non iudicabant, neq; inius vocabant, sed intercessionem & prehensionem habebant, & propria auctoritate in vincula duci iubebant. Sed querentibus nobis, inquit Aulus Gellius, lib. 13. cap. 12. *quam ob causam Tribuni, qui haberent summam coercendi potestatem, ius vocandi non ha- berent: illud occurrit. Quod Tribuni pleb. antiquitus creati videntur, non iurisdictione, nec causis querelisque de absentibus noſcendis, sed intercessionibus faciendis quibus presentes fuissent, vt iniuria qua coram sacris, arceretur. Ac propterea ius ad se vocandi ademptum, quoniam ut vim fieri viderent, assiduitate eorum, & presentia oculis o- pus erat.* Lilius scribit, in 5. Camillum sceleris Plebem arguisse, quæ iam in suos versa, non intelligeret se prauo iudicio de Tribu- nis intercessionem sustulisse: quod intercessione sublata, tribu- nitiam potestatem euertissent. Et alibi, *idem in 3.* Tribunitium auxilium, & pronocationem duas arces libertatis tuendæ vocat. Appellabantur enim Tribuni contra vim Magistratum.

¶ Estque t̄ potestas adiecta Consulatu, fræni iustar, quod a li- bera voluntate nocendi plebi eos renocaret. Sicque lex duode- cim tabularum, de illis cauet, *Cice. 3. de legib. Plebes quos contra se auxilii ergo decem creasti, Tribuni eius sunt. Quodque ii prohibes- sint, quodq; plebem rogassint, ratum esto.* Rogabat vero plebem tã- quam proprius Magistratus, Tribunus pleb. pro plebiscito fan-

ciendo: quod quidem prius tantum inter Plebeios legis vim ha- bebat, donec & centuriatis comitiis sancitum, vt & alios ex popu- lo Patritios quoque teneret. Quæ tamen Hortensius eam legem tu- lit, l. 2. §. *deinde cum esset, de orig. iur. §. plebiscitum, de iur. nat. gen. & cin. Lilius, lib. 3. Gell. lib. 10. c. 10.* Creuit ea ad summam vique dignitatem potestas, vt quamuis etiam Senatus Tribunitibus ingredi non liceret, tamen ante valuas eius positus subsellius de- creta Patrum attentissima cura examinaabant, vt si qua ex his im- pro bassent, rata esse non sinerent. Et ideo veteribus Senatibus con- sultis T. litera subscribi solebat, qua significaretur, Tribunos quoq; censuisse, *Val. Max. lib. 2. c. 1.* Et in hoc immutata est & Se- natus & legis Romulæ auctoritas, qua olim quicquid iustum fuisset curiis pluribus & comitiis de legibus decernendis, in ad- natum referebatur. Qui mos mutatus postea, vt ait Dion. vi. Ha- lic. in 2. Non enim senatus Plebiscita, sed Plebs Senatus comitiis suo assensu comprobabat.

¶ Miræ inconstantia populi, cui fere omnibus momentis qua placuerit displicent, & contra. Voluit Reges, Romanus: post hos, Consules: subinde, Decemuitos: inde Consules, post Tribu- nos militum, deinde Tribunos plebis, eosque annuos, in modo Di- ctatores semestres, modo Imperatores decennales, postea per- petuos. ¶ Et t̄ potestatem hanc Tribunitiam etiam libi grauem aliquoties sensit, vel maxime ex eo, quod vno ex pluribus Tribu- nis prohibente, nihil alii etiam cum plures essent, efficere pos- sent, *Plutar. in vita Graccho.* Quinimo nec huic sellam curulem ad ius dicendum, neque lectores habere permisit non purpuram ferre, sicut ceteris Magistratibus. Siquidem & finis & rationes, propter quas potestas Tribunis data est, repugnabant. Nam Tri- bunatus potius Magistratu & Imperio oppositus fuit, quam vt esset ipse Imperium & Magistratus, & vt popularem gerens sta- tum, non esset aspectu grauis, non aditu difficilis: sed facilis multi- tudini commodus ac tractabilis, vnde, vt ait Plutarchus in Pro- blema. nec domus Tribunitiæ ianuam claudi mos erat, sed no- ctu & interdium patere semper, tanquam portus quidam ac profu- giū quibus opitulandum esset, vltus Tribuni communis, sicut in ara, honore sacrosanctus. Neque quia quoddianum Tribu- nitium erat auxilium licebat Tribuno pleb. vltum diem integrum Roma abesse, *Gell. lib. 3. c. 2.*

¶ Tribunorum t̄ potestas translata tandem in Principes, qui & susceperant curam defendendæ plebis, *Corn. Tacit. lib. 4. de Au- gusto Casar. loquens, vt docuimus supra, de Imperatorum agentes potestate. Successerunt & in locum Tribunorum, qui Plebem ab iniuriis Prouincialium Magistratum defenderent in ciuita- tibus, defensores ciuitatis, in l. 3. 4. 5. 6. 7. de defenf. ciuit. C. quin- quennalis potestatis, de quibus & alibi dictum est.*

De Præfecto vrbi. Cap. 35.

Lib. 1. Tit. 12. Lib. 1. C. tit. 28.

- 1 Præfectus vrbi quis, & quando perpetuus, & de quo indicaret. Et num 2.
- 3 Præfectus vrbi Roma qua habebat sub sua dispositione & iuris- dictione.
- 4 Gubernator vrbi Roma quis.
- 5 Iustitarius magnus.
- 6 Præuost de Paris, & eius iurisdictione.
- 7 Politici Magistratus quam habent iurisdictionem.
- 8 Vicarius vrbi quando, & cuius potestatis olim. Vicarius vrbi Roma quis nunc. nu. 9.
- 10 Nocturni Magistratus. & nu. 11. & 12.

Magistratus t̄ vrbi, Præfectus vrbi dicebatur. Sed hic ab initio fuit extraordinarius, postea vero Imperatorum arbi- trio coepit fieri perpetuus. Præfectus vrbi erat primum is, qui ius Romæ dicebat cum omni imperio Latinarum Feriarum tempore, vide Gellium, lib. 14. c. fin. Erant enim soliti proficisci ex vrbe omnes vrbanis Magistratus in Albanum montem quotannis ad sacra foui per triduum vel quadriduum faciendâ pro Latino populo, quibus induciarum olim inter Romanum Latinumque populum factarum memoria renouabatur. Et his conceptiuis Ro- manarum Latinarumque feriarum diebus, ex Albano monte La- tino populo carnem petere ex sacris ius cum Romano fuit, vt ait Varro, 5. de ling. Lat. *idem Pompon. l. 2. §. deinde Cornelius Syl- la, de orig. iur. P.* Adeo autem Magistratus tunc ex vrbe profi- ciscebantur, vt nec Tribunos quidem plebis, cui alioquin nul- lum diem Roma abesse licebat, *Gell. lib. 3. cap. 2.* Romæ maneret. Quam